

KNUT HAM SUN

Benoni

Traducere din limba norvegiană
de Valeriu Munteanu

POLIROM
2021

— Bieții de ei. Își au și ei bucuriile lor, spun cei din jur. Doar soția ajutorului de morar are încă suficientă minte ca să i se facă rușine.

Și în casa asta nu intrase nici un copil...

Se aduseră dulciurile și lichiorul. Nimic nu lipsea la acest ospăț.

— Sunt pline toate paharele? întrebă Mack. În acest caz vom închina acum, ca de obicei, în sănătatea fiicei mele, baroneasa Edvarda.

Ce corect era și câtă eleganță paternă emana! Da, da, Mack asta inspira tuturor un respect profund!

Benoni își observa tot timpul amfitrionul: cum ducea șervetul la gură când tușea, ca să nu improaște toată masa, și cum manevra furculița. Și Benoni era un individ dat dracului; el găsea peste tot modele la care să se uite, îmbogățindu-și cunoștințele cu ceva folositor pe oriunde mergea. Când Mack ciocni cu el un pahar, progresase atât de mult, încât reuși să mulțumească așa cum se cuvine, comportându-se ca un adevărat domn. Da, Benoni se găsea pe punctul de a-l egala pe Mack.

Amfitrionul ridică paharul în cinstea paznicului farului și a soției acestuia – singurii lui vecini dinspre mare.

— La mulți ani!

Bătrâna roși jenată, deși avea peste cincizeci de ani și era mamă a două fete căsătorite care aveau și ele copii. Paznicul își întoarse fața ofilită spre Mack, privindu-l cu o expresie obtuză:

— Na – așa, deci! își luă el paharul și bău fără grabă. Dar ce ciudat îi tremurau mâinile; să fie din cauză că Mack îl trata ca pe un om cu care poți închina un pahar? Apoi el recăzu în starea sa de apatie.

Mack ținu acum un discurs în cinstea oamenilor săi: nu voia să numească pe nimeni și nici să uite pe cineva – lucrau cu toții, cu devotament, pentru el și el le mulțumea tuturor.

— Sărbători fericite vouă, tuturor!

Cum știa omul acesta să vorbească! Oare de unde își lua cuvintele? Musafirii erau mișcați. Brahmaputra își scoase batista. Fierarul nu simțise, mai demult, nevoia să închine neapărat un pahar după o asemenea cuvântare, căci în el sălășluia încă o ură nepotolită. Dar era o poveste veche, fuseseră mai mulți angrenați în ea, atât tânăra sa soție, care își găsisese cu această ocazie moartea, cât și Mack însuși și încă un străin, un vânător, pe nume Glahn, locotenentul. Trecuseră deja câțiva ani de atunci; soția sa fusese îndrăgostită de acest Glahn, dar Mack o biruise, abuzând de ea după bunul său plac. Fierarul își mai amintea de ea, de soția sa: se numea Eva și era o femeie micuță. Dar de multe amănunte nu-și mai amintea, viața de toate zilele mersese mai departe, iar acum iată-l aici, închinând cu Mack pentru un Crăciun fericit. Ura veșnică se potolise...

— Ei bine, s-a săturat toată lumea? întrebă Mack.

Se ridicară cu toții. Subreta Ellen începu de îndată să ducă în cealaltă cameră scaunele albe cu spetează aurită; Mack intra în cameră, invitându-i pe paznicul farului cu soția sa și pe Benoni să-l urmeze. Ceilalți musafiri erau rugați să-și petreacă seara în sufragerie, la un pahar de *toddy*¹. Acolo se vorbea deja cu multă animație despre rachiu și vinuri.

1. Bautură caldă preparată din apă, rom, coniac sau whisky, zahăr și lămâie (n.t.).

— N-ați vrea să ne cântați ceva, doamnă Schöning? spuse Mack, arătând spre pianul cu coadă scurtă.

Nu, ea nu știa să cânte la pian. Chiar deloc. Să cânte? Domnul Mack glumește probabil!

— Dar în anii trecuți ne cântați ceva, nu?

Nu, nu. Când? Nicidecum. Fiicele ei cântă puțin la pian, au învățat singure după ce s-au căsătorit. Sunt foarte muzicale.

— Cum, dumneavoastră, care proveniți dintr-o familie atât de bună, fiind născută Brodtkorb, dumneavoastră vreți să afirmați că nu ați învățat să cântați la pian? Dar v-am auzit chiar eu cântând.

— Nu, eu nu provin dintr-o familie foarte bună. Eu? Glumiți!

— Dar părinții dumneavoastră erau proprietarii întregii parohii. Credeți că nu știu așa ceva?

— Părinții mei? Poate că avuseseră câteva gospodării. Și posedaseră terenuri întinse; dar nu, domnule Mack, povestea asta cu parohia este o invenție. Părinții mei au fost țărani, am avut o gospodărie, câțiva cai, câteva vaci, nici nu merită să vorbim despre asta.

În acest timp, paznicul farului se plimba prin cameră cu ochelarii pe nas, contemplând tablourile de pe pereți. Îi era total indiferent ce discută soția sa cu Mack – ah, ce groaznic de familiară este vocea ei! Sunt căsătoriți de treizeci de ani, au petrecut unsprezece mii de zile sub același acoperiș.

Mack a deschis pianul.

— Nu, nu, spuse doamna Schöning, nu am mai pus mâna pe pian din tinerețe. Poate dacă ar fi vorba despre un psalm, dar...

Ea se așază, roșie ca un rac și ridicol de emoționată. Mack deschide ușa spre sufragerie și ridică puțin o mână; în cameră se așterne liniștea.

La primele acorduri, paznicul farului tresare ușor, mai rămâne o clipă nemișcat, zgâindu-se la pereți cu o expresie idioată – din încăpățănare, ca să nu fie deranjat în meditațiile sale – și apoi se așază pe un scaun. Dar are grijă să-i întoarcă spatele soției sale. Iar doamna Schöning cântă din memorie melodia unui psalm.

După ce termină coralul și repetă totul, doamna Schöning se reazemă de scaun și încețază de a mai cânta.

— Vă mulțumesc foarte mult! îi spune Mack. După care, închide iar ușa spre sufragerie, pentru ca oamenii de acolo să se poată distra cum doresc.

Pe o tavă de argint urlașă se aduce coniac, apă fierbinte și zahăr cubic, iar Mack spune:

— Pofțiți, vă rog, domnii sunt rugați să se servească!

El prepară două pahare, unul pentru sine și unul pentru doamna Schöning. Apoi se îndreaptă spre paznicul farului, întreținându-se puțin și cu el.

— Da, tabloul acesta de aici l-a adus bunicul meu din Olanda.

— Iar acela de acolo este un peisaj din Malta, spune paznicul farului, arătând spre tablou.

— Exact! răspunde Mack încântat; l-ați recunoscut?

— Da.

— După ce l-ați recunoscut?

— Stă scris sub el.

— Ah, da! spune Mack, dându-și seama că subestimase tâmpenia interlocutorului său. Credeam că ați fost în insula Malta și ați recunoscut peisajul.

Doamna Schöning se face că nu aude cuvintele soțului ei. Ah, cât de bine cunoaște spinarea sa îngustă, cu omoplații ieșiți în afară! Ea începe iar să cânte încetișor, pentru a nu-i mai auzi vocea atât de cunoscută.

— Căci ați fost la un moment dat căpitan de vas, îi spune Mack, în continuare, paznicului farului. Credeam că ați fost poate și în Malta.

Pe fața paznicului farului înflorește un surâs obosit:

— De fapt, am fost pe insula Malta.

— Zău? Ei, atunci!

— Dar când văd, de exemplu, un peisaj din Helgeland, nu de aceea îl recunosc, fiindcă am fost în Norvegia.

— Nu, he, he, bineînțeles că nu! răspunde Mack, înțelegând că are de-a face cu un idiot de care este bine să te ferești și că nu are nici un rost să te întreții cu el.

Mack închină cu Benoni, adresându-i câteva cuvinte:

— Vezi, dragul meu Hartvigsen, toate obiectele de aici sunt moștenite: mobilele și zaharnița de acolo și tablourile de pe perete, argintăria și tot ce este în casă. Aceasta este partea care mi-a revenit mie, la Sirilund, cealaltă a primit-o fratele meu din Rosengaard. Da, da; după moartea mea vor încăpea probabil toate pe mâna celui ce va oferi mai mult la licitație. Va trebui să participi și tu, Hartvigsen.

— Depinde care din noi doi va muri primul.

Mack se mulțumi să scuture din cap. Apoi se îndreptă iarăși spre doamna Schöning, ca să n-o lase singură.

Benoni însă se gândi: Mack vorbește așa, doar ca să zică ceva; căci are o fată care îi va moșteni averea. Oare de ce vrea să mă facă să râvnesc la toate astea?

— Ei bine, doamnă Schöning, vedeți dumneavoastră, de la moartea soției mele instrumentul ăsta stă aici părăsit. Nu cântă nimeni la el. Dar nu-l pot scoate afară, este un pian foarte valoros.

Doamna Schöning puse o întrebare de bun-simț:

— Dar fiica dumneavoastră nu cânta la pian când era acasă?

— Nu, nu știa să cânte. Nu. Pe baroneasa Edvarda nu o interesa așa ceva. Ah, doamnă Schöning! Eu, în schimb, m-aș duce până nu știu unde ca să ascult muzică! Ei, cântă Rosa Barford când este aici; ea este foarte muzicală.

Lui Benoni îi veni deodată o idee năstrușnică: ce-ar fi dacă, în ciuda baronesei, ar cumpăra el pianul? Avea nevoie de el pentru camera sa, va avea nevoie de el deja la solstițiul din anul următor. Oare să conțină cuvintele lui Mack o intenție ascunsă?

Oamenii din sufragerie au devenit gălăgioși, ei au organizat probabil un joc; în ciuda caracterului solemn al locului, bărbații și femeile râd strident. Se aude zgomotul unui pahar care cade și se sparge.

— Vă interesează tablourile, i se adresează Mack iarăși paznicului farului. Acesta de aici, de exemplu, este un peisaj de pe coasta Scoției. Ce trist și arid pare!